

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28.06.2023 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł. na podstawie przepisów ustawy z dnia 27.06.2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2022 r., poz. 240), ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1251 ze zm.) oraz art. 31zy ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem (...)19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1842, z późn. zm.) w brzmieniu wprowadzonym art. 73 pkt 68 ustawy z 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa (...)2 (Dz. U. z 2020 r. poz. 695) po rozpatrzeniu wniosku z dnia 31.01.2023 r. odmówił E. G. prawa do renty socjalnej.

Organ rentowy odmówił wnioskodawczyni prawa do renty socjalnej ponieważ od 16.05.1984 r. do 27.02.2023 r. pobierała rentę z tytułu niezdolności do pracy, natomiast od 28.02.2023 roku pobiera emeryturę z urzędu.

(decyzja – k. 6 plik IV załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Odwołanie od w/w decyzji wniosła E. G. reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika zaskarżając ją w całości i wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie prawa do renty socjalnej od 01.02.2023 r. oraz zasądzenie od ZUS na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zdaniem odwołującej decyzja ZUS z dnia 28.06.2023 r. jest błędna. Na dzień rozpoznania przez ZUS wniosku o przyznanie ubezpieczonej prawa do renty socjalnej miała już prawo do renty rodzinnej z datą wsteczną od 1 marca 2020 r. Skarżąca podkreśliła, że świadczenie to zostało przyznane jej nie obok, ale zamiast prawa do emerytury z urzędu, a zatem na dzień wydania zaskarżonej decyzji nie przysługiwało jej prawo do emerytury przyznanej z urzędu na mocy decyzji z dnia 28.02.2023 r. Wnioskodawczyni wskazała, że ma świadomość, iż renta socjalna nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury, jednakże jej zdaniem nie ma tej emerytury, bowiem jej nie pobiera, a w istocie prawo do renty rodzinnej przyznane decyzją z dnia 27.06.2023 r. Mogłaby więc pobierać rentę rodzinną i rentę socjalną w zbiegu. Przepisy o rencie socjalnej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i do renty socjalnej wyłączają możliwość przyznania renty socjalnej wyłącznie w sytuacji, gdy renta rodzinna przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy (art. 9 ust. 2). W okolicznościach przedmiotowej sprawy taka sytuacja jak podniosła odwołująca nie zachodzi. Jak wynika z decyzji z dnia 27 czerwca 2023r. znak (...) począwszy od 01-03-2023 wysokość renty rodzinnej przyznanej skarżącej wynosi 2.112,08 zł brutto, a najniższa renta z tytułu całkowitej niezdolności do pracy w 2023r. wynosi 1.588,44 zł brutto (200% = 3.176,88 zł brutto).

(odwołanie – k. 3-6)

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie i podtrzymał stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji. Wskazał nadto, że w świetle orzeczenia lekarza orzecznika ZUS z dnia 24.03.2023 r. wnioskodawczyni została uznana za trwale całkowicie niezdolną do pracy, a jako datę postania całkowitej niezdolności do pracy określono – od dzieciństwa.

(odpowiedź na odwołanie – k. 13-13 verte)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

E. G. urodziła się w dniu (...).

(okoliczność bezsporna)

Wnioskodawczyni pobierała rentę z tytułu niezdolności do pracy od dnia 16.05.1984 r. do 27.02.2023 r.

(decyzja – k. 28-29 verte plik (...) załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Decyzją z dnia 07.03.2023 r. organ rentowy przyznał wnioskodawczyni prawo do emerytury z urzędu od 28.02.2023 r., tj. od miesiąca, w którym ukończyła wiek 60 lat.

W decyzji wskazano, iż podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę. Kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 204929,02 zł, średnie dalsze trwanie życia wynosi 216,30 m-cy, wyliczona kwota emerytury wynosi 947,43 zł.

Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z art. 26 ustawy emerytalnej:

$(...),02/216,30=947,43$ zł.

Do obliczenia emerytury przyjęto średnie dalsze trwanie życia wynikając z tablicy trwania życia obowiązującej w dniu osiągnięcia podwyższonego powszechnego wieku emerytalnego ponieważ jest dla ubezpieczonej korzystniejsza tj. niższe niż średnie dalsze trwanie życia ustalone na podstawie tablicy trwania życia obowiązującej w dniu osiągnięcia obniżonego powszechnego wieku emerytalnego.

Emerytura jest niższa od dotychczas wypłacanej renty wobec powyższego podlega podwyższeniu do kwoty tej renty i wynosi miesięcznie: od 28.02.2023 r.- 1338,44 zł.

Emerytura z FUS po waloryzacji przysługuje w kwocie: od 01.03.2023 r. – 1588,44 zł.

Od 01.05.2023 r. obliczona emerytura z urzędu brutto wynosi 1588,44 zł.

Wysokość świadczenia do wypłaty wynosi miesięcznie 1445,48 zł.

(decyzja – k. 12-14 plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego)

W dniu 31.01.2023 roku wnioskodawca złożył wniosek o rentę rodzinną. Organ rentowy decyzją z dnia 27.06.2023 roku przyznał ubezpieczonej prawo do tego świadczenia od dnia 01.03.2020 roku tj. od nabycia uprawnień do renty rodzinnej i podjął jej wypłatę od 01.10.2020 r., tj. od daty określonej w przepisach.

(decyzja – k. 18-19 verte plik III załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Orzeczeniem Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 24.03.2023 r. wnioskodawczyni została uznana za trwale całkowicie niezdolną do pracy. Jako datę powstania całkowitej niezdolności do pracy podano: od dzieciństwa. Całkowita niezdolność do pracy pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia lub w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

(orzeczenie – k. 5-5 verte plik IV załączonych do sprawy akt organu rentowego)

W dniu 31.01.2023 r. skarżąca złożyła do ZUS wniosek o rentę socjalną.

(wniosek – k. 1-2 verte plik IV załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest niezasadne i nie zasługuje na uwzględnienie.

W myśl art. 148¹ § 1 k.p.c. sąd może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany uznał powództwo lub gdy po złożeniu przez strony pism procesowych i dokumentów, w tym również po wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty albo sprzeciwu od wyroku zaocznego, sąd uzna – mając na względzie całokształt przytoczonych twierdzeń i zgłoszonych wniosków dowodowych – że przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Na mocy ww. przepisu Sąd wydał wyrok na posiedzeniu niejawnym, uznając, że nie zachodzi konieczność przeprowadzenia rozprawy, strony postępowania również nie wniosły o przeprowadzenie jakichkolwiek dowodów na rozprawie.

Spór w niniejszej sprawie koncentruje się wokół zagadnienia, czy zachodzą podstawy do przyznania wnioskodawczyni prawa do renty socjalnej od daty wniosku. Jest to dla niej o tyle istotne, że mogłaby wówczas pobierać w zbiegu rentę rodzinną z rentą socjalną.

W ustawie z 27.06.2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U.2023.0.2194) w art. 4 ust. 1 przewidziano, że renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18. roku życia;
- 2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25. roku życia;
- 3) w trakcie kształcenia w szkole doktorskiej, studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Zgodnie z ust. 2 osobie, która spełnia warunki określone w ust. 1, przysługuje:

- 1) renta socjalna stała - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest trwała;
- 2) renta socjalna okresowa - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest okresowa.

W orzecznictwie powszechnie przyjmuje się, że renta socjalna stanowi świadczenie o charakterze zabezpieczającym, kompensującym brak możliwości uzyskania uprawnień do świadczeń z systemu ubezpieczeń społecznych, a jej celem jest zapewnienie osobie spełniającej ustawowe warunki do przyznania tego świadczenia środków finansowych niezbędnych do życia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 4.12.2014 roku, III AUa 266/14).

Ustawa ta zawiera jednak także przesłanki negatywne przyznania takiej renty, które wymienione są w art. 7 i art. 8 oraz art. 9 ust. 2 ww. Ich spełnienie, nawet wówczas gdy zostają spełnione warunki określone treścią art. 2 i 4 ustawy, powoduje, że renta socjalna nie będzie przysługiwać.

Zgodnie zaś z art. 7 ust. 1 w/w ustawy, renta socjalna nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury, uposażenia w stanie spoczynku, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty inwalidzkiej lub pobierającej świadczenie o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych, renty strukturalnej, a także osobie uprawnionej do zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

W tym miejscu należy wskazać, że przepisy prawa ubezpieczeń społecznych przewidują sytuacje, w których posiadanie prawa do określonego świadczenia stanowi negatywną przesłankę nabycia prawa do innego świadczenia. Takimi przepisami są właśnie art. 7, art. 8 i art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 27.06.2003 roku o rencie socjalnej. Spełnienie hipotezy norm prawnych zawartych w tych przepisach, zgodnie z ich wykładnią gramatyczną, oznacza, że prawo do innego świadczenia (tu renty socjalnej) nie może zostać przyznane. Taką regulację zawiera między innymi art. 7 ust. 1 powołanej ustawy, który stanowi, iż renta socjalna (prawo do niej) nie przysługuje między innymi osobie uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy. W omawianym przepisie nie chodzi zatem o niemożność wypłaty określonego świadczenia, lecz o prawo do niego.

Za przyjęciem takiego sposobu rozumienia art. 7 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej przemawia także jego wykładnia celowościowa. Nie może bowiem budzić wątpliwości fakt, że renta socjalna jest świadczeniem mającym szczególny charakter. Analiza pozytywnych przesłanek nabycia prawa do tego świadczenia (art. 2 i art. 4 ustawy), wśród których

brak jest przecież wymogu posiadania jakiegokolwiek stażu ubezpieczeniowego, wskazuje jednoznacznie, iż jest ono przyznawane osobom, które ze względu na stan zdrowia powodujący całkowitą niezdolność do pracy powstałą wskutek naruszenia sprawności organizmu powstałego przed wejściem na rynek pracy, nie miały możliwości "wypracowania" stażu ubezpieczeniowego, który dawałby im podstawę do skutecznego ubiegania się przynajmniej o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Renta socjalna stanowi więc świadczenie o charakterze zabezpieczającym, kompensującym brak możliwości uzyskania uprawnień do świadczeń z systemu ubezpieczeń społecznych, a jej celem jest zapewnienie osobie spełniającej ustawowe warunki do przyznania tego świadczenia środków finansowych niezbędnych do życia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8.04.2008 roku, (...) UK 264/07, Monitor Prawa Pracy 2008 nr 10, s. 548, czy też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2.02.2010 roku, II UK 172/09, LEX nr 584202).

Przeciwko przedstawionej wykładni nie może przemawiać fakt, że ustawodawca w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 27.06.2003 roku o rencie socjalnej także przewidział instytucję zbiegu prawa do świadczeń, ponieważ zastosował ją wyłącznie w odniesieniu do renty rodzinnej (jeżeli jej kwota nie przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy - art. 9 ust. 2 ustawy). Renta rodzinna, choć jest niewątpliwie jednym ze świadczeń ubezpieczeniowych, ma jednak szczególny charakter prawny, gdyż stanowi tylko świadczenie pochodne od emerytury bądź renty z tytułu niezdolności do pracy, która przysługiwała lub przysługiwałaby zmarłemu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.01.2000 roku, II UKN 321/99, OSNAPiUS 2001 nr 11, poz. 389 oraz z dnia 24.01.2001 roku, II UKN 122/00, OSNAPiUS 2002 nr 18, poz. 440), a ryzykiem socjalnym, korzystającym z ubezpieczeniowej formy ochrony w postaci renty rodzinnej, jest utrata (śmierć) żywiciela, na którym ciążył w stosunku do kręgu uprawnionych obowiązek alimentacyjny. Charakter prawny renty rodzinnej jest więc odmienny od świadczeń wymienionych w art. 7 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej. Dlatego też, jeśli o rentę socjalną ubiega się osoba, która nie tylko spełnia warunki nabycia prawa do któregośkolwiek ze świadczeń wymienionych w art. 7 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej, ale również posiada ustalone prawo do tego świadczenia, to przyznanie jej prawa do renty socjalnej nie jest możliwe, gdyż byłoby to sprzeczne z celem, dla którego renta socjalna została ustanowiona (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19.04.2011 roku, (...) UK 343/10 czy wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 4.12.2014 roku, III AUa 266/14).

W tym stanie rzeczy Sąd uznał, że wnioskodawczyni jako osoba uprawniona, która od 16.05.1984 r. do 27.02.2023 r. pobierała rentę z tytułu niezdolności do pracy, natomiast od 28.02.2023 roku pobiera emeryturę z urzędu, nie ma prawa do renty socjalnej. Odnosząc bowiem przedstawione uregulowania do stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy, należy uznać, że jeśli o rentę socjalną ubiega się osoba, która nie tylko spełnia warunki nabycia prawa do któregośkolwiek ze świadczeń wymienionych w art. 7 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej, ale również posiada ustalone prawo do tego świadczenia, to przyznanie jej prawa do renty socjalnej nie jest możliwe, niezależnie od jej stanu zdrowia.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie powołanych wyżej przepisów prawa oraz w oparciu o art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji wyroku.